

126. PERJANTAINA 20. LOKAKUUTA 2000

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

- 1) Hallituksen esitys oluen matkustajatuomisten määriä koskevan lainsäädännön muuttamisesta 4131
 Hallituksen esitys HE 112/2000 vp
 Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 19/2000 vp

Toinen käsittely

- 2) Hallituksen esitys laiksi euromääräisten maksujen pyöristämisestä 4131
 Hallituksen esitys HE 120/2000 vp
 Talousvaliokunnan mietintö TaVM 21/2000 vp

Ainoa käsittely

- 3) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1999..... 4132
 Kertomus K 5/2000 vp
 Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 6/2000 vp
- 4) Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1999..... 4141
 Kertomus K 6/2000 vp
 Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 7/2000 vp

Mietintöjen pöydällepano

- 5) Hallituksen esitys laiksi arpajaisverolain 4 ja 5 §:n muuttamisesta 4141
 Hallituksen esitys HE 105/2000 vp
 Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 23/2000 vp

- 6) Hallituksen esitys laeiksi sotilasoikeudenkäyntilain, yleisistä syyt-
täjistä annetun lain 9 §:n ja sotilaskurinpitolain muuttamisesta 4141
Hallituksen esitys HE 100/2000 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 8/2000 vp
- 7) Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisista alueidenkäyttötavoit-
teista 4141
Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2000 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 10/2000 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenuuto

Nimenuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Esko Aho /kesk
Eva Biaudet /r
Tarja Filatov /sd
Satu Hassi /vihr
Esko Helle /vas
Timo Ihamäki /kok
Seppo Kanerva /kok
Marjukka Karttunen-Raiskio /kok
Kari Kärkkäinen /skl
Jaakko Laakso /vas
Suvi Lindén /kok
Leena Luhtanen /sd
Markku Markkula /kok
Hanna Markkula-Kivisilta /kok
Sauli Niinistö /kok
Erkki Pulliainen /vihr
Mirja Rynänen /kesk
Sari Sarkomaa /kok
Kimmo Sasi /kok
Timo Seppälä /kok
Erkki Tuomioja /sd
Jorma Vokkolainen /vas

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuu seuraava edustaja:

Sauli Niinistö /kok

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavan ilmoituksen poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:
20.10. edustaja
Suvi Lindén /kok

Sairauspoissaolot

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta sairauden vuoksi:
20.10. edustajat
Satu Hassi /vihr
Hanna Markkula-Kivisilta /kok

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:
20.10. edustajat
Kari Kärkkäinen /skl
Erkki Pulliainen /vihr
Timo Seppälä /kok
Jorma Vokkolainen /vas

Kirjalliset kysymykset

Merkitään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot KK 659, 664, 665, 667, 670, 673, 676, 695, 702/2000 vp.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys oluen matkustajatuomisten määriä koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 112/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 19/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19. Yleiskeskustelu asiasta päättyi viime keskiviikkona pidetyssä istunnossa.

Yksityiskohtainen käsittely:

Eduskunta ryhtyy 1. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

18 § hyväksytään keskustelutta.

19 §

Keskustelu:

Bjarne Kallis /skl: Rouva puhemies! Ehdotan, että pykälä saa sen muodon, joka sillä on vastalauseessa, mikä tarkoittaa sitä, että matkustajatuomisten määrä alenee 15 litrasta 8 litraan, eli hakemuksen mukaisesti.

Sakari Smeds /skl: Arvoisa puhemies! Kannatan tehtyä ehdotusta.

Keskustelu päättyy.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kallis ed. Smedsin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseeseen mukaisena.

Selonteko hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Kalliksen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 141 jaa- ja 31 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 26. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

3. lakiehdotuksen 95 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

4. lakiehdotuksen 9 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen sisältyvän 2. lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyy.

2) Hallituksen esitys laiksi euromääräisten maksujen pyöristämisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 120/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 21/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1999

Ainoa käsittely
Kertomus K 5/2000 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 6/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 4) asiasta.

Keskustelu:

¹ **Liisa Jaakonsaari /sd:** Arvoisa puhemies! Euroopan neuvosto ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö, joiden Suomen valtuuskuntien kertomuksia eduskunta nyt käsittelee, ovat lemmit todella merkittäviä eurooppalaisia rauhajärjestöjä, varsinkin ja jos ja kun meidän analyysimme maailmanmenosta perustuu siihen käsitykseen, että rauha ei ole pelkästään sodan poissaoloa, vaan rauha on ihmisoikeuksien kunnioittamista, oikeusvaltioperiaatteitten kunnioittamista, demokraattisten rakenteiden edistämistä. Tässä suhteessa Euroopan neuvosto ja Etyj ovat tehneet erittäin paljon arvokasta työtä. Kun nyt parastaikaa ollaan luomassa Euroopan unionille uutta yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, jossa korostetaan nimenomaan siviilikriisinhallintaa, siinä suhteessa voidaan todeta, että Euroopan neuvosto ja Etyj ovat tässä asiassa jo vahvasti olleet kauan liikkeellä. Suomen valtuuskunta niin Euroopan neuvostossa kuin Etyjissäkin on ollut ututtera ja ahkera. Voin sen sanoa ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajana. Kun tässä roolissa olen viime aikoina paljon maailmalla kulkenut, joka puolella on mahdollista kuulla positiivisia lausuntoja nimenomaan Suomen valtuuskunnan aloitteellisuudesta niin Euroopan neuvostossa kuin Etyjissä.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta korostaa Euroopan neuvoston merkitystä todellakin laajapohjaisimpana eurooppalaisena kansainvälisenä järjestönä. Esimerkiksi nyt, kun Euroopan unionin laajeneminen on, sanoisinpa, tämän poliittikopolven ehkä suurin haaste, tässä suhteessa Euroopan neuvosto on tehnyt uraauurtavaa työtä sen suhteen, että kun entisten Itä-Euroopan maiden poliittikot, parlamentaarikot, ovat

olleet mukana Euroopan neuvoston työssä, eri kansakuntien yhteydet, henkilökohtaiset yhteydet ja valtioitten yhteydet, samalla tavalla entisten Itä-Euroopan maitten sitominen eurooppalaiseen ajatteluun ja yhteiseen toimintaan ovat paljolti tapahtuneet nimenomaan Euroopan neuvoston kautta. Tämä on ollut arvokasta.

Euroopan unioni päätti kesäkuussa 99 Euroopan unionin perusoikeuskirjan laatimisesta. Ulkoasiainvaliokunta pitää aiheellisena ja korostaa mietinnössään Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan esittämää kannanottoa, että kun peruskirjaa luodaan, siinä tulee ottaa huomioon ja hyödyntää nimenomaan Euroopan neuvoston kokemuksia ihmisoikeuksien suojelusta ja välttää päällekkäisiä toimintoja. Myös valiokunnan mielestä ensisijainen tavoite on se, että Euroopan yhteisö liittyisi Euroopan ihmisoikeussopimukseen.

Euroopan neuvoston kuluvan kauden toimintaa ovat leimanneet Venäjän tapahtumat. Valiokunta korostaa, että ne keskustelut, joita nyt Länsi-Euroopan valtioiden ja Venäjän välillä on käyty, ja kannanotot, joita Venäjän duumassa on esitetty, joista hyvin moni on vahvasti ollut sopu-soinnussa Euroopan neuvoston näkemysten kanssa, toivottavasti edistävät Tshetshenian kriisin ratkaisua tavalla, joka tekee mahdolliseksi Venäjän äänioikeuden palauttamisen, koska on erittäin tärkeää, että Euroopan neuvoston asema nimenomaan laajapohjaisena, kokonaan eurooppalaisena kansainvälisenä järjestönä vahvistuu. Näen tämän tärkeänä nimenomaan, kun lähestymme yhtä tärkeää vaihetta, jossa todellakin unioni vahvasti omaa tahtotilaansa määrittelee Nizzassakin Euroopan unionin laajentumisen suhteen.

Etyjin Suomen valtuuskunta on myös toiminnut ututterasti. Ehkä Etyjin merkittävin, ikään kuin ulospäin näkyvin ja sitä kautta myös erittäin tärkeä toiminta on vaalitarkkailu. Parlamentaarinen yleiskokous on lähettänyt nimenomaan parlamenttivaltuuskuntia tarkkailemaan presidentin-, parlamentti- ja kunnallisvaaleja näissä jäsenmaissa. Näiden uusien demokratioiden ensimmäisissä vaaleissa on syntynyt mielenkiintoisia uusia tilanteita, joissa nimenomaan Etyjin tarkkailijat ovat pystyneet valvomaan vaaleja ja samalla luomaan verkostoja, keskustelemaan johtavien poliitikkojen, niin hallituksen kuin oppositiopoliitikkojen, kansalaisjärjestöjen, tiedotusvälineitten ja oikeuslaitosten edustajien kans-

sa. Sitten kun valtuuskunnat ovat laatineet arvi-
onsa näistä vaalitoimituksen onnistumisista, on
tästä ollut suurta apua, ja tulee olemaan suurta
apua myöhemmässä kehitystyössä, joka tähtää
demokraattisten rakenteitten luomiseen entisissä
sosialistisissa maissa.

Arvoisa puhemies! Olisi hyvä, jos eduskun-
nassa viriäisi keskustelu sekä Etyjin että Euroo-
pan neuvoston roolista ja tulevasta kehityksestä
senkin takia, että olisi hyvä, jos kansalaisten tie-
toisuus näistä asioista kasvaisi. Ei ole mikään
ihme tietenkään, että ihmisillä ei ole kirkasta kä-
sitystä, mikä on Eurooppa-neuvosto, mikä on
Euroopan neuvosto, mikä on Etyj, mikä on EU
jne. Kansainvälinen diplomatia on monimutkais-
ta, mutta kaikilla näillä järjestöillä on oma tär-
keämpi tehtävänsä. Loppujen lopuksi tietenkin
diplomatian monimutkaisuus on arvokkaampaa
ja tärkeämpää kuin voimapolitiikan yksinkertai-
suus.

2 Mikko Elo /sd: Puhemies! Ensinnäkin haluan
kiittää ulkoasiainvaliokuntaa ja sen puheenjohta-
jaa sekä mietinnöstä että ulkoasiainvaliokunnan
puheenjohtajan Liisa Jaakonsaaren kannustavas-
ta puheenvuorosta sekä meille kaikille kansan-
edustajille että yleensä kansalaisille perehtyä
sekä Euroopan neuvoston että Euroopan turvalli-
suus- ja yhteistyöjärjestön toimintaan.

Nämä eduskunnan keskustelut, puhemies, an-
tavat hyvän tilaisuuden ainakin kansanedustajil-
le, jos halua on, päästä selville siitä, mitä Euroo-
pan neuvosto ja mitä Etyj tekevät, koska valtuus-
kunnan kertomuksessa aina kerrotaan sen vuo-
den tärkeimmistä tapahtumista ja toisaalta ulko-
asiainvaliokunta kiinnittää huomion vielä omas-
ta puolestaan ehkä kaikkein kiireellisimpiin ja
tärkeimpiin asiakohtiin.

Puhemies! Viime vuosi, jota kertomus kos-
kee, oli juhlavuosi Euroopan neuvoston histori-
assa. Euroopan neuvosto oli työskennellyt 50
vuotta. Se oli myös juhlavuosi Suomen osalta,
kun Suomi oli tullut olleeksi jäsenenä tasan kym-
menen vuotta viime vuoden toukokuussa, jota
puhemies vastaanotolla muun muassa juhlistet-
tettiin eduskunnassa. Kävimme aika laajan kes-
kustelun ryhmäpuheenvuoroina silloin Euroo-
pan neuvoston työstä.

Tänä päivänä Euroopan neuvostossa on lähes
43 jäsentä, Armenia ja Azerbaidzan odottavat
vielä lopullista hyväksymistä, vaikka parlamen-
taarinen yleiskokous on jo omalta osaltaan hy-

väksynyt ne jäseniksi. Mutta joka tapauksessa,
niin kuin ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä to-
detaan, tämä on laaja-alaisin eurooppalainen jär-
jestö eli siis pelkästään eurooppalainen järjestö ja
pian siis 43-jäseninen. Mahdollisuuksia aivan
selvästi on siihen, että Euroopan neuvoston jä-
senmäärä edelleen laajenee, jos otamme huomi-
oon muun muassa nyt Jugoslavian muuttuneen
tilanteen. Jugoslaviahan oli aikanaan kymmenen
vuotta sitten tarkkailijajäsenenä, mutta sitten
nämä tapahtumat ovat pudottaneet Jugoslavian
kokonaan pois Euroopan neuvoston yhteydenpi-
dosta. Mutta varmasti uusi demokraattinen tilan-
ne Jugoslaviassa antaa mahdollisuuksia myöskin
aivan uuteen yhteistoimintaan Euroopan neuvos-
ton kanssa ja toivottavasti mahdollisimman no-
peasti myöskin Jugoslavian tulemiseen lopulli-
sesti jäseneksi.

Engelmällisinhän on Valko-Venäjän tilanne,
jota Euroopan neuvosto sekä Etyj ovat vaalitark-
kailulla yhdessä olleet seuraamassa. Valko-Ve-
näjänsä osalta tietysti ei pysty tekemään minkään-
laista prognoosia siitä, mitä siellä tulee tapahtu-
maan ja kuinka nopeasti demokratisoitumispro-
sessi Valko-Venäjällä antaa mahdollisuuden laa-
jempaankin kuin dialogiin Euroopan neuvoston
kanssa. Sen olen havainnut, että Euroopan neuvos-
ton piirissä on suurta halua dialogin jatkami-
seen ja demokratian edistämiseen myös Valko-
Venäjällä.

Puhemies! Euroopan neuvoston yksi tärkeim-
piä keinoja valvoa sitä, että Euroopan neuvoston
korkeita periaatteita noudatetaan, on niin sanottu
monitorointijärjestelmä, joka lähti aikanaan ny-
kyisen tasavallan presidentin Tarja Halosen esi-
tyksestä liikkeelle. Monitorointijärjestelmällä
valvotaan sitä, että jäsenmaat todella noudatta-
vat niitä jäsenvelvoitteita, joihin he ovat sitoutu-
neet. Tämä koskee niin uusia kuin vanhojakin jä-
seniä.

Puhemies! Euroopan neuvostohan ehkä tunnea-
n parhaiten ihmisoikeuksistaan. Ihmisoikeus-
järjestelmä on laajalti koko maailmassa tunnettu.
Ei ole varmasti liioiteltua sanoa, että se on erit-
täin laajasti tunnettu. Euroopan neuvoston muita
tehtäviä ovat tietysti demokratian edistäminen ja
oikeusvaltion edistäminen.

Puhemies! Ehkä tässä puheenvuorossa haluai-
sin erityisesti korostaa sitä, että näkisin nyt ih-
misoikeuksien ohella Euroopan demokratisoi-
tumisprosessin kehittämisen Euroopan neuvoston
kannalta entistä keskeisemmäksi. Olen joskus

miettinyt sitä, että Euroopan neuvostohan voisi, jos olisi varoja ja jos olisi koneistoa, esimerkiksi parin vuoden välein antaa jonkinlaisen raportin siitä, minkälainen on demokratian tila Euroopan neuvoston eri jäsenmaissa. Nimittäin tosiasiaan on se, että me olemme olleet huolestuneita lähinnä siitä, miten demokratia toimii entisissä sosialistimaissa mutta uusissa Euroopan neuvoston maissa. Mutta kun nyt katsoo esimerkiksi kansalaisten mielenkiintoa ja osallistumista vaaleihin myöskin niin sanotuissa vanhoissa demokratioissa, varmasti Euroopan neuvostolla on tässä mahdollisuuksia, koska näen sen ehkä parhaiten sopivana demokratian edistämiseen, siihen miten kansalaiset saataisiin aidosti kiinnostumaan yhteiskunnallisesta toiminnasta. Toivon, että jotenkin tätä asiaa voitaisiin Euroopan neuvostossa viedä eteenpäin eli ihmisoikeuksien rinnalle nostettaisiin yhtä vahvana demokratian edistäminen Euroopan neuvoston kaikissa jäsenmaissa, ei pelkästään uusissa jäsenmaissa.

Puhemies! Tietysti sitä, että Euroopan neuvosto ottaisi uusia merkittäviä tehtäviä itselleen, rajoittaa se, että Euroopan neuvostolla on monen vuoden ajan ollut nollakasvu budjetissa, jäsenmaita on tullut lisää mutta rahaa ei ole tullut lisää. Itse asiassa me olemme ensi vuoden alussa siinä tilanteessa, että joudumme supistamaan komiteajärjestelmää, valiokuntajärjestelmää, 14 valiokunnasta 10 valiokuntaan. Paitsi että tässä on eräänä syynä tehtävien keskittäminen, myöskin aivan selvästi kysymys on rahasta.

Puhemies! Jopa toteaisin tässä yhteydessä aivan lyhyesti sen, että meillä Suomessakin — meillä on tietysti mielenkiintoista nähdä sunnuntaina, minkälainen vaaliosallistuminen meillä on — aivan selvästi on kuitenkin ehkä entistä laimeampaa mielenkiintoa kansalaisten keskuudessa osallistua vaaleihin. Olen sitä mieltä, että myös me täällä omalta osaltamme joudumme sitä pohtimaan. Se ei tietysti nyt ole Euroopan neuvoston puitteissa sinänsä mutta joka tapauksessa asia, joka tulee nostaa esille eduskunnassa, kunhan me nyt näemme, mikä sunnuntain tulos on.

Tässä yhteydessä ehkä voisi sitten mielenkiintoisena ja hyvänä poikkeuksena katsoa Tanskan kansanäänestyksen, jossa äänestysprosentti nousi lähes 90:een. Se osoittaa, että kun ihmiset ovat todella kiinnostuneita, kun käydään laajaa kansalaiskeskustelua, ihmiset lähtevät sittenkin äänestämään ja sanomaan mielipiteensä asioista.

Puhemies! Haluan lopettaa oman puheenvuoroni siihen, niin kuin ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä todetaan, että Euroopan unionin puitteissa on valmisteltu perusoikeusasiakirjaa, jossa Suomella on ollut vahva edustus. Mukanahan kansanedustajista ovat olleet Gunnar Jansson ja Tuija Brax, Gunnar Jansson yhtenä varapuheenjohtajana. He ovat todella huolellisesti perehtyneet siihen asiakirjaan, joka nyt on jo käytännössä ainakin heidän osaltaan tai oikeastaan sen konventin osalta hyväksytty. Niin kuin ulkoasiainvaliokunta aivan oikein korostaa ja mitä Suomen hallitus on kiitettävällä tavalla vienyt eteenpäin, Euroopan neuvostossa on todella huoli siitä, ettei nyt luoda päällekkäisiä järjestelmiä ihmisoikeuksien valvonnan suhteen. Toisaalta tietysti, jos — niin kuin olen ymmärtänyt — Euroopan unionin perusoikeusasiakirja menee eräissä oikeuksissa vielä pidemmälle, eihän meillä voi olla mitään sitä vastaan, että näin tapahtuu. Mutta joka tapauksessa mielelläni kuulisin ja uskoisin, kun ed. Gunnar Jansson on seuraava puheenvuoron käyttäjä, että hän muutamalla sanalla myöskin voisi valottaa tilannetta, mikä tällä hetkellä on. Viime viikon lopullahan Gunnar Jansson oli tätä asiaa valottamassa Eurooppa-neuvoston eli huippukokouksen valtionpäämiehille. Siinä mielessä Suomi sai taas erittäin hyvää pr:ää itselleen.

Lopuksi toteaisin vain sen, että Suomen valtuuskunta — voin olla väärä henkilö sitä nyt korostamaan — on ollut erittäin aktiivinen Euroopan neuvostossa. (Ed. Ala-Nissilä: Kyllä!) — Niin, olenko väärä henkilö vai onko ollut aktiivinen? — Ed. Ala-Nissilä, joka tapauksessa meidän edustajamme ottavat raportointitehtäviä vastaan merkittävästi, meillä on komitean puheenjohtajuuksia, joista Gunnar Jansson on nyt yhden komitean puheenjohtaja, meillä on varapuheenjohtajuuksia ja meillä on todella aktiivinen ote tähän. Minä ainakin omalta osaltani toivon, että sillä on oma merkityksensä Suomen tunnetuksi tekemisessä tällaisena demokratian ja ihmisoikeuksien valtioiden eräänä kärkimaana.

Ed. Niinistö merkitään läsnä olevaksi.

³ **Gunnar Jansson /r:** Värderade talman, arvoisa rouva puhemies! Ensin, totta kai, minun täy-

tyy kiittää valtuuskunnan puheenjohtajaa ystävällisistä sanoista.

Valiokunnan mietinnön viimeinen kappale on todella mielenkiintoinen. Lainaan: "Euroopan unioni päätti kesäkuussa 1999 Euroopan unionin perusoikeuskirjan laatimisesta. Valiokunta pitää aiheellisena Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan esittämää kannanottoa, että perusoikeuskirjaa luotaessa tulee ottaa huomioon ja hyödyntää Euroopan neuvoston kokemuksia ihmisoikeuksien suojelusta ja välttää päällekkäisiä toimintoja. Valiokunnan mielestä ensisijaisena tavoitteena on pidettävä Euroopan yhteisön liittymistä Euroopan ihmisoikeussopimukseen." Tämä antaa minulle tilaisuuden puhemiehen avulla lyhyesti kertoa tästä perusoikeuskirjasta.

Se on totta, EU:n huippukokouksessa viime lauantaina EU:n jäsenmaiden pää naiset ja päämiehet hyväksyivät perusoikeuskirjaluonnoksen yksimielisesti, mikä tarkoittaa sitä, että huippukokous suosittelee nyt Euroopan parlamentille, Euroopan komissiolle ja neuvostolle, että tämä perusoikeuskirja voitaisiin hyväksyä poliittisena julkilausumana Nizzan kokouksessa ja samalla sen yhteydessä päättää perusoikeuskirjan jatkokäsittelystä ja statuksesta. Siitä on eräänlaiset ideat jo, ja ehkä palaan tuonnetun niihin lyhyesti, arvoisa puhemies. Nimittäin luonnoksessa nyt sanotaan esimerkiksi johdanto-osan toisessa kappaleessa näin: "Unioni on tietoinen henkisesti ja eettisesti perinnöstään, ja se perustuu ihmisarvon, vapauden, yhdenvertaisuuden ja yhteisvastuullisuuden jakamattomiin ja yleismaailmallisiin arvoihin. Se rakentuu kansanvallan ja oikeusvaltion periaatteille. Se asettaa ihmisen toimintansa keskipisteeksi ottamalla käyttöön unionin kansalaisuuden ja luomalla vapautteen, turvallisuuden ja oikeuteen perustuvan alueen."

Tässä juuri Euroopan neuvostolla on merkittävä rooli, kuten puheenjohtaja Elo äsken sanoi. Nimittäin tämä perusoikeuskirja rakentuu seitsemään lukuun. Niissä on 54 artiklaa, ja tässä suhteessa arvelen juuri, että ulkoasiainvaliokunta on mahdollisesti tutustunut 52 artiklan 3 §:ään, joka kuuluu seuraavasti: "Siltä osin kuin tämän perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevassa eurooppalaisessa yleissopimuksessa taattuja oikeuksia, niiden merkitys ja kattavuus ovat samat kuin mainitussa yleissopimuksessa." Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimus on tämänkin pohja ja perusta. Sitten se jatkuu: "Mitä tässä

määrätään, ei estä unionia määraamästä tätä laajemmasta suojasta." Laajemmalle ja ylemmälle voi mennä mutta ei Euroopan ihmisoikeusyleissopimuksen alapuolelle missään tapauksessa. Sen takia juuri olen sitä mieltä myöskin, että Euroopan neuvostolla on tämä merkittävä rooli tulevaisuudessakin riippumatta siitä, mitä nyt päämiehet ja -naiset päättävät Nizzan huippukokouksessa tammikuussa perusoikeuskirjan tulevaisuudesta.

Minulla henkilökohtaisesti on tässä vaiheessa sellainen idea, mikä ei ole ehdotus vaan idea, siitä, että voitaisiin esimerkiksi Amsterdamin sopimuksen 6 artiklaan lisätä, että unioni perustuu näihin arvoihin, joista puhuin, ja noudattaa niitä periaatteita, jotka ovat tässä perusoikeuskirjassa. Sitten se olisi voimassa olevaa oikeutta unionissa ja myöskin jäsenvaltioissa, kun jäsenvaltiot panevat toimeen yhteisön oikeutta, ja myöskin tulevaisuudessa olisi samalla tavoin voimassa olevaa oikeutta hakijamaissa. Se olisi merkittävä, niin kuin sanoisin, sivuvaikutus tästä hankkeesta.

Tämän johdosta, arvoisa puhemies, rohkenen myöskin ajatella ääneen tai jopa ehdottaa, kun tämä asia on kuitenkin niin tärkeä ja kun olen nyt saanut vähän puhua siitä tässäkin yhteydessä, että eduskunnasta löytyy tilaisuus jopa marraskuussa ehkä keskusteluun istuntosalissa tästä asiasta, koska tiedän, että niin tulee tapahtumaan, kuten sanoin, Euroopan parlamentissa, komissiossa, neuvostossa, ja tiedän myöskin, että jo keskustellaan tästä monissakin jäsenmaiden parlamenteissa. Mutta siihen varmasti palataan.

Puhemies: Etenemme puhujalistaa tämän asian kohdalla.

⁴ **Kimmo Kiljunen /sd:** Arvoisa puhemies! Haluan yhtyä omalta puoleltani niihin onnitteeluihin, jotka on luettavissa myöskin ulkoasiainvaliokunnan mietinnöstä koskien Suomen valtuuskuntia sekä Euroopan neuvoston parlamentaarissa yleiskokouksessa että Euroopan turva- ja yhteistyöjärjestön parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnassa. Edellistähän johtaa ed. Elo, joka jo puhui, ja Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskuntaahan johtaa arvoisa puhemies. Kun ymmärrän, että puhemies ei tässä yhteydessä voi sanaista arkkuaansa avata tähän asiasisältöön liittyen, minä varapuheenjohtajana, jos puhemies sen sallii, keskittyisin omassa

puheenvuorossani erityisesti tähän Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen toimintaan.

Tänään itse asiassa on juhlava hetki puhua Euroopan turva- ja yhteistyöjärjestöstä. Nimittäin eilen 19. päivänä lokakuuta Chairman-in-Office eli Etyjin puheenjohtajamaan edustaja, Itävallan ulkoministeri, on kutsunut Jugoslavian osallistumaan Etyjin työhön. Etyjin työssähän Jugoslavian jäsenyys jäädytettiin vuonna 1992 johtuen Bosnian sodasta. Tuo sinänsä valitettava ratkaisu on johtanut siihen, että Etyj on ollut kykenemätön käymään dialogia Balkanin kriisin osalta, ennen kaikkea Jugoslavian omien toimien osalta, vakavalla tavalla järjestönä. Nyt tuo pato on pystytty murtamaan johtuen niistä demokraattisista muutoksista, joita Jugoslaviassa on tapahtunut. Jugoslavia voi tästä päivästä lukien — siitä tämä juhlaisuus — osallistua täysivaltaisena jäsenvaltiona Euroopan turva- ja yhteistyöjärjestön työhön.

Tässä suhteessa rinnastus Euroopan neuvostoon sopii sikäli, että Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen puitteissa jäädytettiin Venäjän äänestys-oikeus, joka johti siihen, että Venäjän valtuuskunta marssi pois Euroopan neuvoston työn piiristä, ja tämä tilanne, että jotkut jäsenvallat joutuvat reagoimaan tällä tavalla, itse asiassa ei ole kovin palkitsevaa näiden järjestöjen toiminnan kannalta. Olisi tarkoituksenmukaista pitää vaikeimmatkin jäsenvaltiot mukana toiminnassa ja sitä kautta vaikuttaa niihin. Sen sijaan jos vetäydytään pois toiminnasta, keinot käydä vakavaa dialogia puuttuvat. Tämä on nähty Jugoslavian tilanteessa, ja tämä näkyy Euroopan neuvostossa tällä hetkellä Venäjän osalta.

Ed. Elo totesi äsken, että Euroopan neuvosto on eurooppalaisittain laajin järjestö. Ehkä täytyy kuitenkin täsmentää sen verran, että Euroopan turva- ja yhteistyöjärjestö on vielä laajempi kuin Euroopan neuvosto. Euroopan neuvostossa on 43 jäsentä, Etyjissä on tällä hetkellä 54 toimivaa jäsentä, ja jos vielä Vatikaanivaltio otetaan mukaan, siinä on 55. Tässä suhteessa se on laajempi eurooppalainen elin. Meidän ei tätä kiistaa tarvitse kovin pitkälle jatkaa. Järjestöillä on selkeä toiminnallinen rooliero. Euroopan neuvosto on primäärisesti normeja antava, ennen kaikkea ihmisoikeuksien ja demokratian edistämisen osalta, kun taas Euroopan turva- ja yhteistyöjärjestö on enemminkin operatiivinen näillä samoilla toimialueilla ja sen lisäksi sillä on turvallisuuspoliittinen ulottuvuus.

Järjestöt myöskin parlamentaaristen yleiskokouksensa puitteissa ovat yhä selkeämmin pyrkineet siihen, että työnjako olisi selvää ja tarvittaessa, jos toimitaan samoilla osa-alueilla, kuten vaalitarkkailussa, mihin ed. Elo jo puheenvuorossaan viittasi, pyritään yhteistyöhön. Tästä on aiheutunut vaikeuksia eräissä tilanteissa, kun muun muassa vaalitarkkailuasetelmissa eri kansainväliset järjestöt antavat lausuntoja vaalitarkkailun jälkeen, arvioivat äänestystä. Tällöin itse asiassa isäntämaa on voinut toimia siten, että se on valinnut itselleen mieluisimman lausunnon ja levittää tätä eteenpäin tätä kautta legitimoiden mahdollisesti rikkeellisestikin suoritettua vaalia. Tässä suhteessa nyt on terästäydytty, ja nykyisin tämä toimii hyvinkin yhteistyössä. Viimeisimpänä selkeänä esimerkkinä, johon ed. Elokkin jo silvauseessaan viittasi, olivat Valko-Venäjän vaalit, jotka pidettiin viime sunnuntaina.

Valko-Venäjä on tällä hetkellä, ehkä voisi sanoa, koko eurooppalaisessa järjestelmässä demokrationkysymysten osalta ongelmallisimman maa. Itse asiassa Valko-Venäjältä parlamentaarisisissa yleiskokouksissa ei oikein osata hakea edes oikeata valtuuskuntaa. Siellä on tähän mennessä toiminut kaksikin parlamenttia: toinen, joka on kansainvälisesti tunnustettu, ja toinen, joka on kansallisesti tunnustettu. Nyt siellä järjestettiin vaalit, jotka kuitenkin perusasetelmiltaan eivät täyttäneet niitä kriteereitä, joita eurooppalainen kansainvälinen yhteisö asettaa demokraattisille vaaleille. Loppuratkaisuna oli vaalitarkkailun osalta se, että näitä vaaleja ei tarkkailla virallisesti kansainvälisesti. Sen sijaan Valko-Venäjälle lähetettiin pieni poliittinen tarkkailuryhmä seuraamaan vaalitoimitusta, ja allekirjoittanut kuului siihen yhtenä jäsenenä. Meillä oli Etyjin puolelta kaksi edustajaa, Euroopan neuvoston puolelta yksi ja Euroopan parlamentin puolelta pieni delegaatio, ja yhdessä seurasimme Valko-Venäjän vaalitulannetta.

Valitettavasti on tässä yhteydessä todettava, että vaikka itse vaali teknisesti täyttikin oikeudenmukaisen vaalin peruskriteerit, niin vaalin perusasetelma ei täytännyt. Oppositio boikotoi osittain vaalia. Merkittävää osaa opposition edustajista ei teknisten syiden vuoksi otettu äänestyslistoille, ja äänestysprosentti jäi poikkeuksellisen alhaiseksi. Minä ennakoin tilannetta näin, että vaalitulokset merkitsee sitä, että Valko-Venäjällä ei ole kansainvälisesti uskottavaa parlamenttia, ei edes kansallisesti uskottavaa parla-

menttia. Kansainvälisissä yhteistyöjärjestöissä todennäköisesti tullaan tekemään se ratkaisu, että Valko-Venäjän paikka jäänee tyhjäksi. Se on kovin valitettavaa johtuen siitä, mitä edellä sanoin Venäjän ja Jugoslavian osallistumisesta näiden järjestöjen työhön.

Tämän lisäksi, kun ulkoasiainvaliokunnan lausunnoissa pohditaan Euroopan neuvostoa ja Euroopan turva- ja yhteistyöjärjestöä, viitataan siihen, että Euroopan neuvostohan parlamentaarisen yleiskokouksen puolelta on tiiviisti toimiva. Euroopan neuvoston puolella on ilmeisesti neljä kertaa vuodessa yleiskokous ja sen lisäksi on useita työryhmätyöskentelyjä. Parlamentaarinen yhteisö toimii hyvin intensiivisesti.

Euroopan turva- ja yhteistyöjärjestön osalta, kuten puhemies hyvin tietää, tilanne ei ole tämän kaltainen. Etyjillä parlamentaarinen yleiskokous on kerran vuodessa ja väliaikoina tietyksi byrotyöskentelley ja on olemassa joltain erityistyöryhmiä, mutta varsinainen yleiskokous ei kokoonnu. Ulkoasiainvaliokunnan lausunnossa kiinnitetään tähän seikkaan huomiota.

Viimeksi pidetyssä Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen pysyvän komitean kokouksessa oli esillä sääntömuutosluonnos, joka tulee käsitteilyyn ja jossa itse asiassa Etyjin parlamentaarinen yleiskokouskin pyrkii tiivistämään työskentelytahtiaan, niin että sillä olisi kaksi yleiskokousta vuosittain. Tämä on vielä keskustelun alla. Tästä asiasta ei ole päätöksiä tehty, mutta tämän kaltainen luonnos on olemassa, ja pyrkimyksenä on sitä kautta vahvistaa myös Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen toimintaa.

Sen sijaan, että yleiskokous ei ole toiminut, Etyj on hakenut muita toimintamuotoja parlamentarisella puolella, jotka ovat olleet hyvin tärkeitä. On ollut alueellisia kokouksia, ja erinomaisen keskeinen innovaatio, jossa itsekin olen pystynyt olemaan mukana, ovat niin sanotut demokraatiitiimit, demokraatiatyöryhmät. Ensimmäinen tällainen perustettiin Valko-Venäjään liittyen. Se on työskennellyt nykyisen Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen presidentin Adrian Severinin johdolla ja tehnyt erittäin merkittävää työtä Valko-Venäjällä. Toinen tiimi, joka on perustettu vastaavalla tavalla, on liittynyt Moldovaan. Minä olen toiminut tämän työryhmän puheenjohtajana. Se on toiminut tämän vuoden tammikuusta alkaen, ja olemme monella tavalla pystyneet olemaan mukana tärkeällä tavalla herrättämässä dialogia Moldovan sisällä ennen kaik-

kea separatistisen Transdniestrian ongelman ratkaisemiseksi. Siinä on myös kysymys venäläisistä joukoista ja niiden pois vetämisestä, ja nyt yhdessä parlamentaarinen ja hallitusten taholla tehtävä työ on johtamassa siihen, että on mahdollisuuksia löytää ratkaisu tähän jäätyneeseen konfliktiin, joka vuonna 92 oli avoin sotatila Moldovan alueella.

Tämä on yksi esimerkki siitä, että parlamentarisella puolella voidaan olla mielekkäästi operatiivisessa toiminnassa mukana, ja nimenomaan parlamentaarinen siiveke voi tukea hallitusten välistä yhteistyötä. Hyvin olennainen lähtökohta tässä demokraatiatyöryhmässä on koko ajan se, että se on tiiviissä yhteistyössä Etyj:n Moldovassa Chisinaussa olevan maatoimiston kanssa. Etyj puhuu näissä asioissa yhtä kieltä, mutta sillä on eri toimijoita, jotka voivat tukea toinen toisiaan.

Tämä on ollut erinomainen esimerkki siitä, että nimenomaan parlamentarisella puolella voidaan tukea jopa vaikeammanlaatuisen konfliktin ratkaisuyrityksissä.

⁵ **Paula Kokkonen /kok:** Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti. Arvelin, ettei pari minuuttia kuitenkin riittäisi, ja siksi kiipesin kateederille.

Ed. Kiljunen jo Jugoslavian osalta paljolti puhui sen, mitä olin ajatellut mainita. Haluan myöskin todeta sen, arvoisa puhemies, että on erinomainen asia, että puhemies Uosukainen itse on pitänyt Etyj:n työskentelyä niin tärkeänä, että on katsonut arvokkaaksi uhrata omaa aikaansa tuohon toimintaan ja on halunnut toimia Suomen delegaation puheenjohtajana.

Ed. Elo mainitsi Azerbaidzanin tilanteen ja sen, että Azerbaidzan kolkuttelee Euroopan neuvoston ovea. Haluan sen vuoksi kertoa, että Azerbaidzanissa on aivan tässä kuussa huomattava demokraatiekehitys saanut jalansijaa. Siellä on pitkän kiistelyn jälkeen pystytty päättämään siitä, että nyt pääoppositiopuolueet, joita on kahdeksan, voivat vihdoinkin osallistua eduskunta-vaaleihin, jotka järjestetään 5. marraskuuta. Tämä päätös tuli aivan viime hetkellä, ja Etyj:llä on siihen varmasti ollut erittäin suuri vaikutus, että tällainen myönteinen päätös saatiin aikaan. Tämä osoittaa selkeästi, että maalla on halu demokratioitua ja tulla eurooppalaiseen demokraatiaperheeseen mukaan.

Olen hyvin iloinen siitä, että ulkoasiainvaliokunta on pitänyt Etyj:n vaalitarkkailutoimintaa

arvokkaana työnä eurooppalaisen demokratian kehityksen lujittamiseksi, koska monet kollegat täällä lisäksi ovat tähän työhön osallistuneet. Olen itsekin päättänyt uhrata taas vapaaviikon tai osan siitä osallistuakseni vaalitarkkailutoimintaan, jota haluan tässä nyt mainostaa niille edustajille, joilla siihen mahdollisuus erilaisten organisaatioiden kautta on, Pohjoismaiden neuvoston, Euroopan neuvoston, Etyj:n jne. Se on erinomainen tapa perehtyä maahan, jonkin maan poliittisiin oloihin, ja omalta osaltaan edistää demokratian kehittymistä.

6 Tuija Brax /vihr: Arvoisa rouva puhemies! Täällä kun on ollut tapana kehua ja kiitellä, olen sivusta seurannut helsinkiläiskollegani ed. Kokosen ahkeruutta vaalitarkkailussa ja ihaillut kyllä sitä paneutumista. Harvoin pääsemme toisiamme kehuamaan, niin että täytyy sanoa, että kun tästä elämäntilanteesta katsoo, elämänsä voi järjestää monella tavalla erittäin kiireiseksi ja yhteisöä palvelevaksi. Selvästi hyvää työtä.

Arvoisa puhemies! Perusoikeusasiakirjasta rohkenen minäkin valiokunnan mietinnön viimeisen kappaleen perusteella hieman puhua, niin kuin ed. Gunnar Jansson jo teki. Ehkä tässä salissa koen myös tarpeelliseksi sanoa, että kiitos ed. Gunnar Janssonin ja meitä perusoikeusasiakirjaa tehdessämme avustaneiden valiokuntaneuvosten, Vuorisen ja Boedekerin, olen ollut kyllä yhdessä elämäni parhaimmassa koulussa. En usko, että millään yliopisto-opinnoilla olisin oppinut niin paljon siitä, miten suomalaisella tavalla paneutua asioihin ja tehdä töitä voi vaikuttaa Euroopan tasolla. En usko, että ed. Gunnar Jansson olisi niin hyvä, ellei hän olisi ollut niin monta vuotta Euroopan neuvostossa. Sen täytyy olla osa salaisuutta, että on niin pitkä kokemus siitä, miten eri kulttuurien kanssa tullaan aika ovelalla huumorilla toimeen. Kiitos hyvästä koulusta!

Sitten itse asiaan. Ed. Gunnar Janssonkin puhui siitä, että yksi tapa perusoikeusasiakirjan liittämiseen myöhemmin EU:n perussopimukseen olisi, että 6 artiklaan liitettäisiin ikään kuin maailman suurimmat sulkeet eli koko valtava asiakirja. Siitä halusin muutaman sanan sanoa. Se saattaa olla erittäin rakentava ja fiksu tapa, ja se saattaa nimenomaan olla semmoinen tapa, jolla ulkoasiainvaliokunnan mietinnön viimeisen kappaleen toive siitä, että Euroopan neuvostoa ei seuraavassakaan vaiheessa hylätä, toteutetaan. Mutta samalla rehellisyyden nimissä on sanotta-

va, että tällä toimenpiteelläkin EU:n toimivaltaa epäsuorasti lisättäisiin merkittävästi, koska silloin tämä monitorointi eli se, että EU monitoroisi omia jäseniään, vahvistuisi merkittäväällä tavalla, ja se tulisi lisäämään EU:n keskusvallan arviointeja omista jäsenmaistaan merkittäväällä tavalla.

Mutta joka tapauksessa se on ulkoasiainvaliokunnan kantaan nähden parempi vaihtoehto kuin se perusskenaario, joka täällä hetkellä on ajateltavissa ja jota esitellään niin sanottuna Nizzan jälkeisenä asiana. Ei saa sanoa left overs taikka jätteet, niin kuin nykyään puhutaan Amsterdamista, koska siitä kuulemma tulee niin paha mieli ja se kertoisi, että EU ei ole päätöksentekokykyinen, joten pitää muistaakseni puhua Nizzan jälkeisestä asialistasta tai post Nizza -agendasta.

Nimittäin siinä asiat menisivät niin, että kun tämä hvk loppuu, aloitetaan ehkä jo Belgian puheenjohtajuudella seuraava, jossa pohditaan EU:n perussopimuksen muuttamista perustuslaiksi, erillistä kompetenssilistaa ja perusoikeusopimuksen sisällyttämistä tässä skenaariossa sen perustuslain alkukappaleeksi. Joten silloin olisi kyse vähän samanlaisesta asiasta kuin Amerikan perustuslaissa, taikka itse asiassa itsenäisyysjulistuksessa, tämä Bill of Rights, jolloin on selvää, että meidän suuret saavutuksemme artiklasta 50, jonka Gunnar Jansson juuri teille luki, ovat merkittävässä vaarassa. Jos perusoikeusasiakirjan perusoikeusnormit päätyvät tulevan perustuslain ensimmäisiksi pykäliksi, niin ne eivät totta vie voi päätyä näihin meille tärkeisiin horisontaalisiin artikloihin, vaan silloin kaikki se, mikä on ollut ehkä meidän suurimpia saavutuksiamme, näin rohkenen väittää, eli se viimeinen kappale, horisontaaliset artikkelit, katoaa pois. Tässä skenaariossa ulkoasiainvaliokunnan mietinnön viimeisen kappaleen toive on vaarassa.

Se saattaa monista muista syistä olla perusteltavissakin oleva hanke, mutta, arvoisa puhemies, koen, että keskustelu menee liian leveälle, jos laajennan sitä ylipäättänsä nyt perustuslaki- tai liittovaltiokeskusteluun. Mutta ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä esitettyyn toiveeseen nähden se on selvästi huonompi vaihtoehto kuin se, jota ed. Gunnar Jansson esitti.

Lopuksi, arvoisa puhemies, toivon todellakin, että nöyrästi ottaisitte vastaan esityksemme ja suuren halumme, että saisimme yhdessä vielä puhua perusoikeusasiakirjasta suurella salilla. Juuri Cosacissa Versailles'ssa tämän viikon alussa

kuulin, että Saksan parlamentti oli neljä päivää puhunut tästä asiakirjasta. Se antaa ehkä mittasuhteita sille, kuinka tärkeäksi ja keskeiseksi asiakirjaksi se keskisessä Euroopassa koetaan.

Kiitos vielä kaikille mahdollisuudesta osallistua siihen prosessiin. Se on ollut, niin kuin sanoin, suuri koulu.

⁷ **Kaarina Dromberg /kok:** Arvoisa puhemies! Kun tässä kiitoksilla jokainen alkaa puheensa, haluan myöskin meidän Euroopan neuvoston valtuuskuntamme puheenjohtajalle sanoa kiitokset. Hän on hyvin arvokkaalla ja hyvällä tavalla vienyt asiaamme eteenpäin, niitä ihmisoikeuksia, jotka Euroopalle ovat välttämättömiä laajan yhdentymisen jälkeenkin. Hän tulee todennäköisesti saamaan myös talouskomitean puheenjohtajuuden sen arvostuksen pohjalta, mikä hän on Euroopan neuvostossa työtä tehdessään hankkinut. Niin me ainakin toivomme ja odotamme myös koko Suomen valtuuskunnan taholta.

Ne asiat, mitkä ovat olleet tärkeimpiä tällä hetkellä Euroopan neuvoston keskusteluissa, ovat olleet tietenkin Tshetshenia-kysymys ja ne ihmisoikeudet, mitkä siellä tänäkin päivänä ovat vielä puutteelliset. Siinä mielessä, kun ed. Kiljunen sanoi, että me olemme ainoastaan norveja antava elin, niin todella meillä on myöskin opeoivaa toimintaa siinä mielessä, että tänne on perustettu oma toimisto, joka yrittää auttaa niitä ihmisiä, jotka tänä päivänä oikeuksiensa hakevat Tshetsheniassa. Yhteistyökumppanina on ihmisoikeusasiamies Kalamanov, joka on hyvin myöskin halunnut auttaa Venäjän tilannetta siinä mielessä, että oikeudet, mitkä Venäjältä hieman nyt ovat vähentyneet Euroopan neuvostossa, pystytäisiin palauttamaan. Duumahan on ollut todellakin hyvin vahvasti Euroopan neuvoston linjoilla, joten siellä on tietty ristiriita myöskin hallinnon välillä, jota meidän täytyy tietenkin pystyä arvioimaan oikeassa mittasuhteessa. Toivottavasti tilanne laukeaa tammikuun kokouksessa, koska on koko Euroopan neuvoston kannalta erittäin tärkeää ja myöskin itse Venäjän kannalta, että nimenomaan ihmisoikeudet pystyisivät siellä toteutumaan.

Kun meidän puheenjohtajamme ed. Mikko Elo sanoi, että on erittäin tärkeätä, että demokration toimivuus taattaisiin ja se nostettaisiin entistä tärkeämpään asemaan keskusteluissa myöskin vanhoissa jäsenmaissa, tämä havainto on aivan

oikea, mutta meillähän on myös monitorointijärjestelmä. Mikäli puutteita tulee ja nähdään selkeästi vanhoissakin jäsenmaissa, niin monitoroinnin kautta voimme puuttua näihin ongelmakohtiin. Kaikesta huolimatta se on erittäin ajankohmainen aihe.

Itse istun ympäristö-, aluesuunnittelu- ja paikallishallintokomiteassa ja olen pitänyt erittäin tärkeänä sitä, että Suomen näkökannat tulevat esille pohjoinen—etelä-keskustelussa, koska ne suositukset, joita me siellä teemme, ovat usein hyvin keskieuropallaisesti tai eteläeuropallaisesti nähtyjä, joten on erittäin tärkeätä, että myös pohjoinen ulottuvuus tulee siellä esille. Siinä olemme tehneet pohjoismaisesti myöskin hyvin aktiivista yhteistyötä.

Mutta rakennemuutoksessa on yksi alue, johon tähdätään ja jonka toimintaa yritetään tietenkin tehostaa. Oli erittäin ilahduttavaa, että äskettäin perustettu tasa-arvokomitea kaiken kädenväännön jälkeen sai pitää asemansa eli pysyä itsenäisenä komiteana. Siellähän on käsitelty erittäin tärkeitä asioita: naisten asemaa päätöksenteossa, naisten ja lasten asemaa sotatilanteissa ja naiskauppaa. Esimerkiksi eilenkin radiosta kuulimme, että meidän lähialueillammekin on aidsuhka suuri ja se usein johtuu myös näistä hyvin perustavaa laatua olevista tekijöistä, joita ihmisoikeuksina voimme käsitellä Euroopan neuvostossa.

Lopuksi haluan vielä sanoa, että tästä johdannaisena olemme saaneet nyt tilaisuuden järjestää tasa-arvokomitean kokouksen Suomessa 12.—14. päivänä marraskuuta. Sekin on jo osoitus siitä, että tasa-arvotyössä arvostetaan Suomea ja niitä saavutuksia, mitä meillä on ja mitä Pohjoismailla on.

⁸ **Tarja Kautto /sd:** Arvoisa puhemies! Toteaisin Euroopan neuvoston osalta sen, että on oikeastaan sääli, että sen työtä ja toimintaa tunnetaan erittäin heikosti. Kansalaiset normaalisti sotkevat Euroopan neuvoston ajattelun ilman muuta, että se on sama kuin EU, ja keskustelu on sen mukaista.

Näen tämän merkittäväksi myös sillä tavalla, että näiden järjestöjen, kuten Euroopan neuvoston, kautta myös meidän oma kansanedustuslaitoksemme ja kansanedustajat voivat osallistua kansainväliseen yhteistyöhön ja -toimintaan. Sillä on se merkitys, että tällä tavalla myöskin tieto kasvaa siitä, mitä yleensä tapahtuu muissa mais-

sa ja minkäläinen kehitys on meneillään. Usein tietyistä näistä kehitystrendeistä pystyy arvioimaan myöskin sitä, minkälaisia haasteita siitä siten heijastuu myöskin meille.

Erittäin merkittävänä näen tämän nimenomaan uusien jäsenmaiden osalta. Siinä on paljon nimenomaan näillä niin sanotuilla vanhoilla demokratioilla annettavaa. Ne pystyvät erittäin paljon vaikuttamaan siihen, miten uusissa jäsenmaissa lähdetään kehittämään niin demokratiaa, ihmisoikeuskysymyksiä kuin yleensä hallintoa. On ollut erittäin miellyttävää huomata se, että erityisesti Suomen panosta monissa asioissa toivotaan ja sille annetaan todella arvoa.

Mielestäni tällainen yhteinen kansainvälinen esiintyminen esimerkiksi vaalitarkkailun yhteydessä on myös tietynlainen signaali tavalliselle kansalle. Itse kiinnitin huomiota, että kun olin viime vuonna Venäjällä vaalitarkkailijana, niin ihmiset siellä, useat tavalliset kansalaiset, joita tapasi, kysyivät sitä, kuinka on mahdollista, että te olette eri maista ja eri puolueista ja silti teette yhteistyötä. Mielestäni tämän tyyppisillä esimerkeillä on oikein paljon tiettyä esikuvallista mahdollisuutta. Meillä harvoin ymmärretään, että varsinkin näissä uusissa demokratioissa saattaa olla vaikeata hahmottaa, että eri puolueitten ihmiset voivat toimia yhdessä, ja yleensä yhteistyön merkitystä myöskin niitten omaa kansallista kehitystä eteenpäin vietäessä.

Samoin tietysti konfliktitilanteissa, joista nyt päällimmäisenä on ollut erittäin paljon Tshetsshenian tilanne, on se merkitys, että ellei olisi joitakin tämän tyyppisiä elimiä, jotka seuraavat sitä, miten maassa toimitaan ja miten kehitys menee ja millä tavalla reagoidaan, niin varmasti voisi olla paljon rajumpaa ja ihmisoikeudet huomioon ottaen paljon hankalampaa se, mitä näiden maiden sisällä tapahtuisi. Juuri se piirre, että tietyllä tavalla kansainvälisten elimien kautta luodaan läpinäkyvyyttä, on erittäin merkittävä.

Arvoisa puhemies! Kun tässä on kiitoksia jaettu, niin minä jakaisin lopuksi omalta osaltani ruusuja vielä meidän henkilökunnallemme, joka tekee meidän hyväksemme työtä. Heitä ei ole monta henkilöä, käytännössä kaksi. Kun tämä iso kokous esimerkiksi on, siinä on valtava määrä työtä. Täytyy muistaa, että istuntoviikkojen välillä jatkuvasti kokoontuvat valiokunnat, jotka erittäin paljon aiheuttavat kaikenlaista työtä. Uskoisin, että meidän panoksemme voisi olla vielä jopa voimakkaampi ja parempi,

jos meillä olisi tähän käytettävissä enemmän työvoimaa. Toivon, että siihen tullaan kiinnittämään jatkossa huomiota.

9 Mikko Elo /sd: Puhemies! Tästä paikalta ilmeisesti keskustelun lopuksi. Ensinnäkin tosiaan haluan esittää lämpimän tuen ed. Janssonin ja ed. Braxin ajatuksille siitä, että voisimme puhemiehen avustuksella saada aikaan vaikkapa marraskuussa vielä keskustelun Euroopan unionin perusoikeusasiakirjasta. Se on todella tärkeä asiakirja, ja se varmasti tulee herättämään ja toivottavasti herättää kaikki suomalaiset kansanedustajat myöskin pohtimaan tätä kysymystä.

Mitä tulee ed. Kiljusen puheenvuoroon Venäjän asemasta Euroopan neuvostossa ja äänioikeuden poistamisesta, meillä suomalaisilla kansanedustajilla oli vähän erilaisia näkemyksiä siitä. Etyjin osalta ymmärrän varsin hyvin, että Etyj toimii vähän eri tavalla. Euroopan neuvostossa olemme korostaneet ihmisoikeusnäkökulmaa, toiset ehkä enemmän kuin toiset, mutta joka tapauksessa Venäjän jäsenyys nyt tulee, niin kuin ed. Dromberg totesi, uudelleen esille tammikuussa. Jos nyt kaikki menee hyvin, niin näyttää siltä, että Venäjälle palautuvat täydet jäsenoikeudet tammikuun kokouksessa.

Haluan todeta, että Venäjän duuma on ollut erittäin myönteinen yhteistyöhön Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen kanssa, ja kun esimerkiksi huhtikuun kokouksen jälkeen Venäjän tiedotusvälineet ilmoittivat, että nyt loppuu lordien käynti Tsetsheniassa, niin lordi Frank Judd, joka on tehnyt erinomaista työtä Euroopan neuvoston puolesta, on pari kertaa käynyt sen jälkeen siellä, joten ei tämä nyt aivan huonosti ole niin mennyt.

Puhemies, ehkä lopuksi vielä tammikuun kokouksesta: Suomen tasavallan presidentti Tarja Halonen tulee puhumaan sinne. Tämä tulee olemaan erittäin mielenkiintoista. Presidentti vastaa myöskin kansanedustajien kysymyksiin siellä, joten olemme jälleen kerran vahvasti esillä.

10 Juha Korkea-osa /kesk: Arvoisa puhemies! Kun käsittelemme Euroopan neuvoston vuoden 99 kertomusta, on syytä tuoda esille eräs piirre, joka kotimaisessa keskustelussa on esiintynyt suhteessa niihin kansanedustajiin, jotka ovat osallistuneet kansainvälisten organisaatioiden toimintaan. Kuten kaikki tietävät, osallistuminen edellyttää aktiiviteettia ja valitettavasti merkitsee

sitä, että muusta eduskuntatyöstä joutuu aika ajoin olemaan poissa. Kuitenkin lähtökohta on se, että niiden henkilöiden, jotka näihin tehtäviin on nimetty, ensisijainen velvollisuus on hoitaa Euroopan neuvoston työ tai Etyjin työ mahdollisimman hyvin ja toissijaisia ovat muut työt, jotka samaan aikaan tapahtuvat eduskunnassa.

On ollut valitettavaa, että eräät tiedotusvälineet — nimeltä mainiten Sunnuntairaportti-niminen ohjelma — ovat pyrkineet leimaamaan ne henkilöt, jotka näihin tehtäviin osallistuvat, pinna-reiksi ja poissaolijoiksi, kun päinvastoin tiedetään, että kaikki ne henkilöt, jotka osallistuvat tällaisiin tehtäviin, joutuvat käyttämään paljon enemmän työpäiviä kansanedustajan työhön kuin muut, näihin töihin osallistumattomat edustajat. Olen pannut merkille, että arvoisa puhemies on tiedotusvälineiden huomiota kiinnittänyt tähän asiaan, ja jonkinlaista parannusta on asiaan jo saatu, kun tilastointikäytäntöä on muutettu. Mutta varmaan on niin, että meidän tulisi jatkuvasti aktiiviteettia omalta puoleltamme pitää yllä, niin että tämän työn merkitys ja siihen liittyvät asiat tulisivat ymmärretyiksi ja myös tiedotusvälineet näistä asioista oikein kertoisivat.

Keskustelu päättyy.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1999

Ainoa käsittely
Kertomus K 6/2000 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 7/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 7.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi arpajaisverolain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 105/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 23/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon.

6) Hallituksen esitys laeiksi sotilasoikeudenkäyntilain, yleisistä syyttäjistä annetun lain 9 §:n ja sotilaskurinpitolain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 100/2000 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 8/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon.

7) Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista

Mietintöjen pöydällepano
Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2000 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 10/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi keskiviikon täysistuntoon.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 14.01.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

